

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

חג הסוכות

זמן שמחתינו

י"ג תשרי — "לכתחלה אריבער"

גליון ג (תקנ"ט)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

•
תהא שנת אראנו נפלאות

שנת חמשת אלפים שבע מאות וחמשים ואחת לבריאה

ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה י"ג תשרי — יום ההילולא דאדמו"ר מהר"ש — "לכתחלה אריבער"
 — ערב חג הסוכות — זמן שמחתינו — תהא שנת אראנו נפלאות
 — ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א.

תו בן הענינים

שיחות

5.....מצוות דרבנן

אגרות קודש

9.....דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בע"פ לשיטת הרמב"ם
 13.....כל יושבי עלי' פועל שלימות הקדושה בא"י (גליון)
 14.....הערות וציונים באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חט"ז

נגלה

14.....הנחת תפילין לאחר שהתפלל ערבית (גליון)
 18.....אמירת וידבר ה' כו' לפני ברכת כהנים (גליון)
 20.....שופר בתוך שופר
 22.....תוספות מן החול אל הקודש
 23.....טעימת מים לפני קידוש (גליון)

שינוי

24.....ד"ה חייב איניש עטר"ת (גליון)
 25.....בענין הצורה למעלה
 27.....אודות (הניגון) שאמיל
 31.....תעניות בעשיית
 31.....השתחואה בג' רגלים
 32.....משל הבעש"ט לתקיעת שופר

- 33.....הערות בענינים שונים
- 33.....מלכות שלמה המלך (גליון)
- 34.....הערה על השיחה למחנ"י

מספר פאקסמיליא לשלוח הערות 9720 – 953 (718)

שיחות

מצוות דרבנן

הת' עקיבא ג. ווגנר
תות"ל 170

בהשיחה ד'דברי כבושין' של צום גדלי' ש.ז. הזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א השאלה איך שייך מצוות מדרבנן ולמה אי"ז אסור מטעם לא תוסיפון? ות' שהמצוות דרבנן הם כמו הענפים והסניפים של המצות מה"ת ואינם בגדר הוספה, ושלמשל ד' הצומות שמדרבנן הם כמו ענפים של התענית דמה"ת - דיוה"כ. וע"ז שאל דאם הצומות הם ענפים דיר"כ הי' צ"ל בהם החמשה עינויים, וגם לילם כיומם, כמו ביר"כ? ות' דרבנן עשו רק כללות המצוה אבל לא כללו בהמצוה דרבנן גם הפרטים של המצוה, וגם שרבנן התחשבו בהטרחא של הדורות הבאים (ולכ' הוא ע"ד דאין גוזרין גזרה שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה, עכתודה"ק).

והנה עי' בר"ן ורא"ש ליומא רפ"ח (עג:) ובנר"כ הרמב"ם הל' שביתת עשור פ"א ה"ה ועוד, דפליגי הראשונים אם הה' עינויים ביוה"כ הם מה"ת או מדרבנן, ומובן שהקושיא בהשיחה הוא לפי"ד אדה"ז בשר"ע שלו סי' תרי"א ס"ב שכולם הם מה"ת.

ולכ' מהקושיא והת' בהשיחה יש להעיר ג"כ בנוגע לגדרם מה"ת, ובהקדם: דהנה לכ' אף להדעות שהם מה"ת, דאפ"ל דזהו חיוב אחד של עינוי שמתבטא בחמשה אופנים, והה' עינויים שבתורה (ראה יומא עו. ואילך) הם רק גילוי מילתא בעלמא בענין מהו הפי' דמצות תענו, אבל גם אח"כ הוא נשאר לגמרי חיוב אחד, או שנימא שהלימוד מהה' עינויים שבתורה הוא שהחיוב ד"תענו" כולל חמשה חיובים (נפרדים), דהיינו שהוא חיוב אחד המתחלק לחמשה חיובים.

ובאותיות אחרות קצת, אפ"ל דהקראי דה' עינויים מגלים דבהאיסור דתענו יש חמשה אופנים, אבל בכולם שם האיסור הוא תענו (ולא שעבר על איסור דרחיצה וכו' ורק שעבר על תענו, וע"ד כיבוד אר"א איזהו כיבוד (ראה קידושין לב:) מאכלו ומשקהו וכו' דשם פשוט דבכולם

השם של המצוה הוא כבוד את כו', וכי"ב), או אפ"ל דהקראי מגלים דהאיסור ד"תענו" מתחלק לחמשה שמות, והעובר ארchiצה הרי עבר בזה איסור דרchiצה (וע"ד המלאכות דשבת דלמדים (מהיקש למשכן וכו') דאבות מלאכות מ' חסר אחת דהם שמות חלוקות, ונ"מ אי עביד שתי טובות בהדי הדדי או אב ותולדה ידי' וכו').

ולכאורה יש מקום לומר נ"מ דהנה נסתפקו האחרונים במי שהוצרך לאכול באמצע יוה"כ אם אמרינן בזה דכיוון שגדר החיוב הוא "מערב עד ערב" לכן אין ענין להשלים התענית (ראה בספר המועדים בהלכה ליוה"כ ע' פג' וש"נ, וע"ע בס' מקראי קדש ליוה"כ בהררי קדש, מ"ש בזה, ועוד) דיש סברא לומר דמכיוון שכבר אינו מקיים הענין ד"תענו" מערב עד ערב לכן אינו צריך להמשיך בזה לאחר ששאל.

ולכ' יש מקום לעי' עפ"ה"ל להקס"ד שהאוכל באמצע יוה"כ (או שנעשה י"ג באמצע יוה"כ) אי"צ להשלים, מהו הדין בנוגע לשאר העינויין, דאפ"ל דיהיה תלוי בהנ"ל, דאי נימא דהגדר דהחמשה עינויין הם שם אחד דתענו, אז י"ל דאין חילוק (לאחרי שאכל) בין אכילה לשאר העינויין, דשוב לא שייך תענו מערב עד ערב ואי"צ להשלים בכולם (ומובן דגם לצד זה יש חילוק אם עבר אחד משאר העינויין באמצע היום דעדיין צריכין להתענות מאכ"ש, ובפרט כפמ"ש"ת).

משא"כ אם ננקוט כהצד שכ"א מהם הם שם בפנ"ע, דאז י"ל דאם אכל או שתה באמצע היום, עדיין מחוייב בשאר העינויין (משא"כ בשתי' עצמה (אם רק אכל, וכן להיפך), כמבואר בגמ' שם דבכלל אכילה ובודאי הוי שם אחד וענין אחד). דבהם עדיין אפשר לקיים מערב עד ערב, וק"ל.

והנה עי' בגמ' סוכה כח: דמקשה אמאי צריך קרא דהאזרח לרבות נשים בעינוי יוה"כ, מדר"י נפקא (דאמר לעיל מיני' השווה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה)? ומתרץ לא נצרכה אלא לתוס' עינוי סד"א הואיל ומיעט רחמנא לתוס' עינוי מעונש ומאזהרה לא נתחייבו קמ"ל ע"כ. ועי' הק' הרמב"ן עה"ת (פר' אמור) לשיטת הרמב"ם (פ"א מהל' שביית עשור ה"ה) ודעימי' דהד' עינויין דיוה"כ הם רק אסורין ואין בהן חיוב כרת כו', א"כ למה לא קאמר בגמ' דאיצטרך קרא לרבות נשים בד' עינויין (ועמ"ש בזה במנ"ח מצוה שיג סק"א)?

אך לכ' אפ"ל דזה יהיה ג"כ נ"מ בהנ"ל, דאי נימא דהד' עינויין הם בגדר שמות מחולקין אז י"ל דאף דנשים חייבות בהענינים דאכר"ש מ"מ נצטרך ריבוי מיוחד לחייבן גם בהענינין האחרים (שהם שמות שאין בהם חיוב כרת), אכן אי נימא דהוי שם אחד ואיסור אחד דתענו, אז א"ש דנשים חייבות בכל הה' עינויין דתענו, דהרי שם האיסור יש בו אזהרה ועונש, אף שעל מעשה זו (דרחיצה וכו') אין בו אזהרה ועונש וק"ל, וע"ד מ"ש רע"א בשו"ת סט"ז בענין חיוב נשים באכילת עיר"כ - עי' המועדים בהל' ליוה"כ רפ"ב, ושי"נ.

(וידגמא, לכ' פשוט דמכיון דנשים אסורות באכר"ש ביוה"כ, מכיון שיש בה אזהרה ועונש, אסורות גם באיסור דח"ש (למ"ד ח"ש אסור מה"ת), אף שעל ח"ש אין עונש, אלא דיש לחלק בזה וי"ל בזה ואכ"מ).

והנהגה בהשיחה תי' כ"ק אדמ"ר שליט"א - במה שבהצומות דמדרבנן לא נתחייבו בהה' עינויין מכיון שחכמים לא גזרו על כל הפרטים.

ולכ' הי' מקום לומר דזה יהי' תלוי בהנ"ל, דזה יהי' א"ש להאופן דהה' עינויין הם בגדר שמות חלוקין ואיסורים נפרדים, והיינו דהם בגדר פרטים שונים דהאיסור, ובזה לא גזרו חכמים בהאיסורים דרבנן על כל הפרטים, אבל אי נימא דהוה בגדר שם ואיסור אחד אז לכ' ילה"ב איך אפ"ל דבהאיסור דרבנן לא יש כל הפרטים, מכיון שכולם ענין אחד ואים בגדר פרטים נפרדים?

אך באמת י"ל דא"ש גם לאופן זה ואדרבא, (ולכ' לפי אופן זה מובן ומתחזק יותר הקושיא) דהנה לשון אדה"ז בס' תרי"א ס"ב הוא "ומה הן הדברים האסורים... אכילה ושתי' .. אבל אין חיוב כרת אלא על מלאכה ואכר"ש שנא' וכו' וסתם עינוי הוא מניעת אכר"ש כמ"ש וכו' אבל רחיצה וכו' אע"פ שגם הם נקראים עינוי לפעמים וכו' מ"מ סתם עינוי לא נאמר ברוב הפעמים אלא כו' ומ"מ כיון שגם הם נקראים עינוי לפעמים וכו' והנה עי' בגמ' עד: דיליף מקראי דהחיוב כרת הוא דוקא באכר"ש (שיש בה איבוד נפש, או מגז"ש), אבל אדה"ז מוסיף ומבאר בזה לכאורה דאף דגם שאר העינויין נקראים לפעמים עינוי אבל אין הם סתם עינוי.

ועפ"ז י"ל בפשטות דאף אם הוא שם אחד לגמרי של תענו מ"מ הגדר בזה הוא דיש בזה עיקר וסתם עינוי, ויש בזה הטפל - מה שלפעמים נק' עינוי.

ולכאורה לפ"ז א"ש יותר הסברא דחכמים גזרו רק בענין העיקרי והכללי ולא בהפרטים הטפלים, וק"ל. ולפמשנ"ת לכאורה יצא ג"כ שהסברא לפ"ז יהי' שמכ"ש דאם אכל ושתה באמצע היום דלא יהיה שייך שאר העינויין להמשך היום (משא"כ להיפך כיוון שהאכר"ש עיקר).

וע"ע במנ"ח מצוה שי"ג סק"ט הביא מחלוקת הרמב"ן והרא"ש בענין רחיצה וסיכה בערב תשעה באב אם צריך להפסיק שעה לפני כן כיון דהנאה דלאחר זמן הוא, ועי"ש שר"ל דבעיר"כ גם הרמב"ן יודה דשרי (ובפרט לפי הטעם שכ' "דנרא' דהוא לצורך ת"ב דבעיר"כ מצוה הוא ותע"ב").

ועפ"הנ"ל אולי יש להוסיף דאם עיקר העינוי הוא אכר"ש, א"כ לא שייך שיותחל האיסור דשאר הד' עינויין קודם שמתחיל האיסור דאכר"ש, וקל, ולהעיר ממה שהשיג בהמועדים בהל' ע' פ' עמ"ש בס' ספר משנה בשיעור תוס' יוה"כ, ע"ש.

ועי"ל בכ"ז ולא באתי כ"א להעיר.

אגרות קודש

דברים שככתב א"א רשאי לאומרן בעל פה לשיטת הרמב"ם

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
ר"מ בישיבה

באגרות קודש ח"ט ע' ע"ט בנוגע להאיסור ד'דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בעל פה כתב וזלה"ק: הנה י"ל בהענין דקריאת התורה דשני סוגים בזה (א) חובת בצבור ולא חובת היחיד וכסברת המלחמות מגילה פ"א ד"ה ועוד אמר, וראה גם צפנת פענח להגאון הרגזובי על הרמב"ם הל' תפלה פ"ב ה"ה. וכיון שזהו חובת הצבור ה"ה בדוגמא דנתינת התורה שניתנה לכל ישראל, ולכן דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בע"פ וכו' כי צריך להיות כנתינתה, עי' שו"ת הרדב"ז חלק רביעי סי' א' ר"ה. סוג ב) שזהו חלק מהתפלה וע"ד ונשלמה פרים שפתינו או הוספה להקרבת הקרבן, וזהו כוונת התוס' ישנים דצורך עבודתו הוא, והוא מהירושלמי ובמילא אין זה בדוגמת נתינת התורה לכלל ישראל ולכן לא חל ע"ז הדין דדברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בע"פ, וה"ה בכל קריאת הקרבנות ביו"ט ר"ה ויוה"כ דמחולקים משאר קריאת התורה, וראה תוס' מגילה ל"ב, וכן ברמב"ם הל' תפלה דחילק ענין קריאת התורה בשני הלכות כו' עכלה"ק. וראה גם בחלק ח' ע' רנ"ה שנתבאר כן בשיטת הרמב"ם, ומביא רא' לזה, דלכן לא הובאו ברמב"ם דינים אלו (דדברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בע"פ) בהל' ת"ת בנוגע לת"ת דרבים, ורק בהל' תפלה בנוגע לקריאת התורה, כיון דלשיטת הרמב"ם איסור זה הוא רק בנוגע לקריאת התורה שהוא חובת הצבור, ורק בזה בעינן שיהא דומה לנתינת התורה עי"ש.

ולכאורה י"ל'ע בהראי' שהובא דהרמב"ם לא הזכיר כלל הן איסורא דדברים שבכתב א"א רשאי כו' בהל' ת"ת והזכירו רק בהל' תפלה (פ"ב ה"ח) בענין קריאת התורה, דלכאורה הרי הרמב"ם הקדים שם בפ"ב ה"א: "משה רבינו תיקן להם לישראל שיהיו קורין בתורה ברבים כו' כדי שלא יהיו שלשה ימים בלא שמיעת תורה כו'" ולכאורה מוכח מזה דכל יסודו של קריאת התורה הו"ע דתלמוד תורה דרבים וראה בס' דבר אברהם ח"א סי' ט"ז אות י"ז שכתב דפשוט דחייב הקריאה

דצבור הוא דוקא באופן שבקריאתה מתקיימא מצוות ת"ת בציבור, אבל קריאה שאין בה קיום מצוות ת"ת אינה מועילה, שהרי עיקר קריאת התורה בציבור משום מצוות ת"ת תקנוה כדאמרין בב"ק פב, א וילכו שלשת ימים כו' כיון שהלכו שלשה ימים בלא תורה נלאו כו' עיי"ש, ועי' גם בציונים לתורה כלל ט' דנקט כן, ועי' גם בשו"ת חמדת צבי ח"א סי' י"א, וראה גם מ"ש הצפ"נ בס' פסקי תשובה ח"ב ע' 6 בענין זה, וא"כ הרי אפ"ל שהרמב"ם לא הוצרך להביא איסור זה בהל' ת"ת בנוגע לת"ת דרבים, כיון שהביא איסור זה בדיני קריאת התורה שיסודו הוא ת"ת דרבים, וראה הערות וביאורים גליון ת"ס סי' ת'.

וראה בשו"ת גינת ורדים (קושטנדינא שנת תע"ו) אר"ח כלל ב' סי' כ"ד שהרב השואל שם כתב דעיקר תקנת קריאת התורה הוא מצד דין ת"ת, ועי' כתב לו הרב המחבר וז"ל: ולענ"ד לא מיתוויר דהא אמרין במנחות פ' שתי הלחם א"ר אסי מדבריו של ר' יוסי נלמוד אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית קיים מצוות לא ימוש כו' וכיון דבקריאה קלה כל שהיא יוצאין י"ח מצוות ת"ת ומקיים קרא דלא ימוש היכי תיתי אדעתין שנשתהו ישראל שלשה ימים בלא תורה, והלא יכולין היו לקיים מצוה בקריאה קלה כו' , ועכצ"ל דתקנת קריאת ס"ת בציבור ליתא משום חובת ת"ת, אלא לפי שלא היו לומדין תורה ברבים בכנופיה ובפרהסיא רק היו קורין כל אחד לעצמו, לכן נתקנה תקנה זו שלא יעבור ג' ימים מלקרות בתורה בכנופיה ובפרהסיא, ובכה"ג התורה מתעלית ושכרם הרבה מאד, עכ"ל, עיי"ש עוד.

הנה גם לפי דבריו דיסוד מצוות קריאת התורה אינה משום מצוות ת"ת, דזה מתקיים גם בפרק אחד שחרית וכו' אלא דבכדי שיהי' לימוד התורה ברבים דוקא יוצא דת"ת ברבים ובכנופיה ה"ע אחד עם קריאת התורה וא"כ אכתי אפ"ל דהרמב"ם לא הוצרך לכתוב דין זה בהל' ת"ת לגבי ת"ת דרבים כיון שכתב זה לגבי קריאת התורה.

ואפשר לומר בזה עפ"י מ"ש הגר"ד סולוביצ'יק שליט"א בס' "שעורים לזכר אבא מרי ז"ל" ח"ב בענין תקנת משה שמקשה דהרי תקנת קריאת התורה הותקנה תיכף לקריעת ים סוף לפני מתן תורה וכיון דעדיין לא ניתנה תורה ולא נתחייבו ישראל בלימודה מה רעש הליכת ג' ימים בלא תורה ואיזה איסור יש בדבר? ולאידך, איזה מצוה יקיימו כשיקראו? ומבאר זה עפ"י לשון הגמ' שם "כיון שהלכו שלשה ימים בלא תורה מיד נלאו", היינו דלא הדאגה לביטול קיום מצוות ת"ת היא שגרמה

לתקנת קריאת התורה בשני ובחמישי ובשבת כי הלא טרם היו מחוייבים בת"ת, כי אם הליאות שאחזה בהם, העייפות והמרירות הנפשית, תוצאת אי עסק בתורה שהביאה את הקהל לידי תלונה ומרד היא שהניעה להנהיג את קריאת התורה, כי כל חלות תקנה זו לא נבעה מכח מצוות ת"ת כי אם ממצוות גמילות חסדים, כי הנביאים רצו להטיב עם הציבור ולהגן עליו מפני הליאות הרוחנית והנפשית, הצורך הפנימי ללמוד ולשמוע את דבר ה' הוא המחייב בקריאת התורה, העסק בתורה חשוב לא רק כמעשה המצווה כי אם גם כפעולת פדיון האדם מעניו, יש טיהור רוחני וקידוש הגברא בתלמוד תורה, ולשם הישג זה הונהגה קריאת התורה.

וממשיך לבאר דעפ"ז מובן למה נקבעה קריאת התורה אחת לשלושה ימים, לו ה' הדבר תלוי במצוות ת"ת הכללית למה לא תיקנו קריאה בכל יום עיי"ש. ומבאר גם דאז לא ה' עדיין חלות שם תורה אלא החובה היתה התקשרות בדבר ה', ומבאר בזה לשון הרמב"ם שהוסיף "ג' ימים בלי שמיעת תורה", (ולא "בלי תורה" כדאיתא בגמ') ומקשר זה למצוות הקהל שיש ענין דשמיעה אפילו לאלו שאינם מבינים כדכתיב למען ישמעו וגו', ועד"ז ה'ע דקריאת התורה לשמוע דבר ה', וממשיך לבאר שם עוד דקריאת התורה בציבור דומה לעמידה לפני השכינה כבמעמד הר סיני, והציבור בשמעו הקריאה צריך לצייר בנפשו כאילו עכשיו התורה ניתנת בסיני כדכתיב "רק השמר לך וגו' פן תשכח את הדברים האלה אשר ראו וגו' יום אשר עמדת לפני ה'א בחרב" ולכן פסק הרמב"ם (הל' תפלה פ"ב ה"א) עפ"י הירושלמי: (מגילה פ"ד ה"א) "ואין התורגמן נשען לא לעמוד ולא לקורה אלא עומד באימה וביראה" דזהו כמו במ"ת, וממשיך שם עוד להביא כמה ראיות לזה עיי"ש בארוכה, וראה גם בס' "מבית מדרשו של הרב" ע' ג' שכן כתב, (וראה בלקר"ש חכ"ד ע' 250, וע' 256 ועוד בכ"מ אודות הבאת הסף לקריאת התורה דחג השבועות דזהו כקבלת התורה במעמד הר סיני, ויש לקשר זה עם הנ"ל).

דלפ"י דבריו יש לבאר היטב מ"ש בהמכתב דכיון דקריאת התורה ה'ע מיוחד שתקנו בכדי לשמוע דבר ה' וכו' וחלוק ממצוות ת"ת ברבים, א"כ למה לא הזכיר הרמב"ם הך דין גם בנוגע לת"ת ברבים, דאין ללמוד דין זה בת"ת דרבים מקריאת התורה, ולכן ביאר כ"ק אדמ"ר שליט"א דאדרבה זה עצמו מוכיח דלשיטת הרמב"ם איסור זה הוא רק בקריאת התורה כיון שזהו חלות על הציבור והוא כמו במתן תורה שהי' נתינת התורה לכלל ישראל לכן צ"ל כנתינה, (ומבואר עפ"י

הנ"ל, דקריאת התורה הוה כמעמד הר סיני, משא"כ בת"ת דרבים לא, כיון דאי"ז מצוות הציבור ואי"ז דומה למ"ת, ובח"ח הובא גם ירושלמי הנ"ל דמגילה להוכחה להנ"ל, וזה מתאים למה שנת'.

ובפ' ברכת שמואל יבמות סי' כ"א הביא בשם הגר"ח להסתפק אם מהני רוב מדין רובו ככולו לצרוף עשרה בקריאת התורה, ומבאר דזה תלוי במה שיש לחקור אם החיוב של קריאת התורה חל על עשרה ביחד דוקא, וכל זמן דליכא עשרה ליכא חיוב כלל של קריאת התורה, או נאמר דהחיוב של קריאת התורה חל אפילו על אחד אלא דדין הוא דאינה נקראת אלא בעשרה, דאי נימא דהחיוב נעשה דוקא ע"י עשרה ביחד אז לא שייך הדין דרובו ככולו דהא ליכא חיוב כלל, ואפילו מיעוט חיוב ליכא דהרי החיוב חל דוקא ע"י עשרה, אבל אם נאמר דהחיוב חל אפילו על אחד אלא דדין הוא דאינה נקראת אלא בעשרה, אז שייך הדין דרובו ככולו דהרי איכא רוב חיוב ומיעוט פטור ודין הוא בכל התורה כולה דאמרינן רובו ככולו עי"ש. וממכתב הנ"ל (לפי שיטת הרמב"ם) דקריאת התורה היא חובת הציבור ולא חובת היחיד, משמע כאופן הא' שהחיוב חל מעיקרא רק כשיש ציבור.

ולדל"ה כבר פסק בשר"ע אדה"ז בסי' מ"ט (לא כשיטת הרמב"ם הנ"ל) דהאיסור דדברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בע"פ הוא לא רק בקריאת התורה אלא בכל מקום, רק אם הוא שגור ורגיל בפי הכל מותר, או דהאיסור הוא רק להוציא אחרים ידי חובתן, אבל לעצמו מותר עי"ש, והוא מהטור שם בשם הרא"ש ותוס' תמורה יד,ב.

ובפ"ש בהמכתב בח"ט ד"זהו כוונת התוס' ישנים דצורך עבודתו הוא בפשטות הכוונה להריב"א בתרי יומא ע,א ד"ה ובעשור עי"ש, וכמצוין להריב"א בח"ח שם, הנה לכאורה לפי"ז יתיישב קושיית התרי"ש שם עליו דמהריב"א משמע דזהו רק אם מגיד סדרו ועבודתו של יום (דלכן מותר לו להכהן גדול ביוה"כ"פ לקרות פ' ובעשור שבחומש הפקודים על פה, דזה לא נכלל בהאיסור דדברים שבכתב א"א רשאי כו') דא"כ אכתי קשה מפרשת קרבנות שאנו אומרים בכל יום בעל פה ואינו מגיד סדרו של יום, ולכן תירץ התרי"ש שהאיסור הוא רק להוציא אחרים ידי חובתן כו' עי"ש, אבל לפי המכתב נמצא דכוונת הריב"א הוא דרק בקריאת התורה שהיא חובת הציבור ישנה איסור זה, משא"כ קריאת כהן גדול ביוה"כ"פ אינו חובת הציבור ורק מגיד סדרו של יום כו', הנה זה לא נכלל בהאיסור, ולפי"ז לא קשה כלל מפ' הקרבנות שאנו אומרים בכל יום דכל שכן שזה אינו חובת הציבור ובמילא ודאי אין זה נכלל בהאיסור דדברים שבכתב כו'.

כל יושבי' עלי' פועל שלימות הקדושה בא"י (גליון)

בנוגע למה שכתבתי בגליון הקודם (ע' 8) דבהמכתב דג' דסליחות נתבאר ד"כל יושבי' עלי'" פועל שלימות הקדושה בא"י, ובחי' הגר"ח על הרמב"ם (הל' שמיטה ויובל פ"ב הט"ז) נתבאר דכל יושבי' עלי' אינו קשור עם קדושת הארץ אלא הוא תנאי בדין יובל דבעינן כל יושבי' עלי', ורק הדין ד"ביאת כולכם" הוא גדר בגוף קידוש הארץ עיי"ש, ובאבן האזל ודגל ראובן סב"ל דגם הדין ד"ביאת כולכם" אינו קשור עם קדושת הארץ אלא הוא תנאי בעלמא עיי"ש בארוכה העירני הרב נ. שי' שפירא שכ"ק אדמ"ר שליט"א הזכיר פעם (מוצש"ק פ' ראה תשל"ח) דברי הגר"ח אלו והקשה עליו.

והנה לפי המבואר בהשיחה שם יוצא דאדרבה דהדין ד"כל יושבי' עלי'" אינו דין בקדושת הארץ אלא הוא תנאי צדדי, וז"ל שם (הנחת הת' בלתי מוגה, ע' כז) ע"ד ווי ס' זיינען דא מצוות וואס זיינען פארבונדן מיט כל יושבי' עלי', אזוי ווי דער דין פון יובל וכיר"ב איז דאך נישט דער טייטש אז ווען ס'איז כל יושבי' עלי' קומט צו אין קדושת הארץ.. נאר ס' איז א תנאי אין דער מצוה, וע"ד ווי ס' זיינען דא ענינים וואס זיינען פארבונדען מיט ערים מוקפות חומה, ועד"ז בנוגע צו נאך כמה דינים, און דאס וואס מ' זאגט אז אין חידושי ר"ח הלוי שטייט באופן אחר .. געפינט מען ביי כמה גדולי ישראל אז אמאל איז מען מפרש באופן כך און אמאל איז מען מפרש באופן אחר ... וואס דערפאר דארף מען זאגן אז קדושת הארץ האט זיך אופגעטאהן גלייך ווען מ'איז אריין אין א"י ... און דערנאך קומט צו א תנאי בנוגע לכמה מצוות .. אז זייער חיוב איז דוקא ווען כל יושבי' עלי' .. דאס מאכט אבער ניט קיין שינוי אין קדושת הארץ, עכ"ל. (ומ"ש דבחי' ר"ח נתבאר באופן אחר, הנה גם הוא כתב כן בנוגע להדין דכל יושבי' עלי' כנ"ל, ורק סב"ל דהדין ד"ביאת כולכם" הוא דין בגוף הקידוש, ולכאורה לזה נתכוון בהשיחה).

וראה גם לקר"ש חט"ו ע' 105 שכתב דמיד בכניסת הארץ נשלמה קדושת הארץ וז"ל: נאר בנוגע לכמה מצוות איז געווען א תנאי נוסף כיבוש וחילוק וכו' אלס תנאי לחיוב פון די מצוות (ע"ד מצות יובל, וואס איז חל וועל "כל יושבי' עלי'"): דאס איז אבער ניט אז ענין וואס קומט צו אין קדושת הארץ וואס דאס איז געווארן בשלימות תיכף בא כיבוש יריחו, עכ"ל, ולפי כל זה ודאי צריך ביאור לתוון במ"ש

בהמכתב ד"כל יושבי' עלי" פועל שלימות בקדושת הארץ, ולכאורה מכל זה מוכרח לומר כמ"ש בגליון הקודם דיש לחלק בגדרי הקדושה, דכל האמור לעיל איירי בקדושת גוף הקרקע, שנתקדשה לגמרי בתחילה וכו', אבל מ"מ זה גופא שיש תנאי דבעינן "כל יושבי' עלי" י"ל שהוא משום דבלי כל יושבי' עלי' חסר קדושה כללית בכללות ארץ ישראל, ומחמת זה חסר שם כמה דינים וכו', ובזה איירי בהמכתב.

הנחת תפילין לאחר שהתפלל ערבית (גליון)

בנוגע למ"ש הת' מ. שי' צירקינד בגליון הקודם (ע' 30) לפרש דברי שו"ע אדה"ז בסי' ל' סעי' ה' דויש מי שחולק קאי על הרישא דאף אם התפלל ערבית יניח עיי"ש, יש להעיר במ"ש בס' תהלה לדוד שם דבתחילה מביא דיש לפרש כוונת אדה"ז בשני אופנים, ושהי' מסתבר יותר לומר דקאי הסיפא, אבל לבסוף מסיים דכעת נראה לו יותר דקאי על הרישא דאף אם התפלל הוא ערבית יניח, וכן נראה לו להלכה עיי"ש, וזהו כמ"ש הת' הנ"ל.

42

הערות וצינונים באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א

חלק ט"ז עמודים א - מא

הת' שמואל ומירובסקי
תות"ל 760

באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק טז, בע' ד' מדובר בענין "יאוש", ובכרך זה גופא מובא עוד בענין יאוש: ע' כ"ח, אגרת ה'תתה. ע' לז, אגרת ה'תתטו. ע' רלב, אגרת ו'ח. ע' רצה, אגרת ו'ע. ע' שכז, אגרת ו'קא.

שם, בע' וא"ו מובא בענין שבצבא צריך להיות זהירות וקדושה בהוספה, וראה גם בענין זה ע' מו, אגרת ה'תתכג, לנצל את ההשפעה בעניני יהדות. ע' ככו, אגרת ה'תתקג, והי' מחנך קדוש. ע' שכז, אגרת ו'קא, שהקיום המצוות זה נוגע לכל הצבא.

שם, בעמ' י"ד מובא בענין "היסח הדעת" כפשוטה. וראה בענין זה גם בע' כו, אגרת ה'תתכב, אם הסיח דעת מזה סימן שבריא. ובע' ע', אגרת ה'תתמו, ובע' עד, אגרת ה'תתנא, (ובע' עט, אגרת ה'תתנו). ובע' שסא, אגרת ו'קלה, להסיח דעת לגמרי.

שם, בעמ' טו מובא: "ויהי רצון אשר יומשכו כל העינינים כמבואר בדא"ח בימי שמחתנו הבע"ל ועל כל ישראל לטובה ובאופן דקליטה וקליטה כל השומן עד שיקוים בקרוב היעוד בענין המלוכה ומלך אחד יהי' לכולם. יעויין המשך ר"ה תש"ח היר"ל עתה".

- הוא קונטרס קכ שיצא לאור אז, והתאריך הוא מוצש"ק כ"ה אלול תשי"ז. ולאח"ז יצא לאור בספר המאמרים תש"ח בתאריך יג תשרי ה'תשח"י.

שם, בע' כב, מובא: "און וואס איך געפין פאר נויטיג צוצוגעבען, לויט דעם באוואוסטען ווארט פון רבי'ן מ"ן שווער כ"ק מר"ח אדמ"ר זצוקללה"ה נב"ג מ"ז"ע, אז עס איז קיינמאל ניט שפעט".

- ראה ב"היום יום" יד אייר, פסח שני.

שם, בע' כד בסופו, מובא: "וכפי דרישת הבעש"ט עזב תעזב עמו מתוך בריאות הגוף ובשמחה ובטוב לבב".

- בענין זה ראה באגרות קודש כ"ק אדמ"ר שליט"א בחלק ט"ו, ע' קמז, אגרת ה'תסג. ע' קסה, אגרת ה'תעח. ע' רמב, אגרת ה'תקסב. ובחלק זה גופא ע' צד"ק, אגרת ה'תתסט. ע' רכז, אגרת ו'ג. וראה ב"היום יום", כ"ח שבט (עמוד כ"ג) את תורת הבעש"ט על הפסוק הזה.

שם, בע' כז מובא: "...ובמעלת הצדקה עצמה הרי גמ"ח היא הנעלית בזה וכפסק דין השרע, ויעויין ג"כ בד"ה כל המרחם על הבריות, נדפס בקונטרס ס"א".

– זהו קונטרס י"ט כסלו תש"ט, ולאח"ז נדפס בספר המאמרים תש"ט ע' 7 ואילך, ויצא לאור בתאריך י"ג אייר התשי"ב.

שם בע' לה מובא: "...ידוע הפתגם ששמענו כ"פ מכ"ק אדמ"ר טובה פעולה אחת מאלף אנחות".

ראה גם עד"ז ע' נז בסופו, אגרת ה'תתלד. וראה ג"כ ב"היום יום" ח אדר שני.

שם, בע' לו מובא: "...ווי סאיז באוואוסט דער פסק דלמעלה, אז וואס א חסידות'שער פאבריינגען קען אויפטאן קען מלאך מיכאל ניט אויפטאן".

ראה גם בע' עד ששם מובא: "...וכידוע הפתקא דמן שמיא נחית בגודל הענין שפועלת ההתועדות".

וראה ג"כ בע' קכב ששם מובא: "...וכבר ידוע פתגם רבנו הזקן אודות הפתקא שמשמיא נחית בגודל ענין דהתועדות חסידותית". ועיין במקור מות שנסמן בהערה שם.

שם, מובא: "...ולפי פתגם כ"ק מ"ח אדמ"ר, צו א געזונטען ווינטער".

– ראה עד"ז בע' צדי"ק, אגרת ה'תתסט בסופו. (ד.א. נשמטו במפתח ענינים, ערך פתגמים, אדמ"ר מוהרי"צ).

(שם, בע' מא, מובא משיחת שמח"ת תר"ץ אות כ"א, וכדאי להוסיפו במפתח ענינים, ערך שיחות, אדמ"ר מוהרי"ץ וכן את שיחות (שמח"ת) תרצ"ג שמוזכר בע' פג).

שם, מובא: "...הנקודה השני' (הועתק בהיום יום כג סיון) שכל התבוננות המונעת פעולות טובות, לא ממקום טהור מקורה".

ראה בע' מד ששם מובא: "...והרי ידועה הבחינה (הועתק בהיום יום כג סיון) שבאם ההתבוננות מונעת מפעולה טובה... לא מהטוב האמיתי באה".

וראה ג"כ בע' רכב ששם מובא: "...ויש מקום לומר שהחלטה בהנ"ל הנה תלוי' היא באבן בוחן אודותו סיפר כ"ק מר"ח אדמ"ר (מיוסד על הסיפור הידוע אודותו הרה"צ כו' הרמ"נ מטשרנוביל, הועתק בהיום יום). ועיין בהנסמן בהערה ד"ה בהיום יום בשולי הגליון.

שם, מובא: "...וכידוע פתגם נשיאינו אשר הנה זה עומד אחר כתלינו". (ד.א. צריך להוסיפו במפתח ענינים, ערך פתגמים, אדמ"ר מהור"י"ץ). שם, מובא: "...ועוד רגע ויבואו ימים, ובלשון כ"ק מר"ח אדמ"ר, אז מ'ועט זיך כאפען פארן קאפ, וואס מ'האט דורכגעלאזען אזא זמן יקר וואס מ'האט געקאנט אזויפיל אויפטאן וק"ל"

— והוא משיחת "חה"פ צ"ד ח"ב". אות כג, ונדפס בלקוטי דיבורים ח"א ע' קלג, ב. [266].

ומובא ב"היום יום" ג' מנחם אב, ובזה הלשון: "משיחות אאמ"ר: יעמאלט ווען משיח וועט קומען בב"א וועט מען ערשט ביינקען נאך די גלות טעג. יעמאלט וועט ערשט פארדריסען פאר וואס מ'האט ניט געטאן אין עבודה. מען וועט ערשט דערהערען דעם גרויסען ווייטאג פון העדר העבודה. איצטער אין די ימי הגלות, איז די ימי העבודה צו מכין זיין זיך צו ביאת המשיח בב"א." ע"כ.

נגלה

אמירת וידבר ה' כו' לפני ברכת כהנים (גליון)

הת' יוסף יצחק הלברשטאם
תלמיד בישיבה

בגליון ב (תקנח) העיר הת' ח. ב. בענין מנהגו של כ"ק אדמו"ר שליט"א שאומר וידבר ה' כו' לפני ברכת כהנים (שבברכת התמימים, בעיוהכ"פ וכדומה (ובשנה זו גם בברכה לאנ"ש בבית הכנסת לאחרי תפלת המנחה)), ותירך בד"א שהיות וכ"ק אד"ש רוצה להדגיש שאינו רוצה לכון למצוה אלא לאמירת הפסוקים, לכן מתחיל מוידבר.

והנה בהתוועדויות כ"ק אדמו"ר שליט"א (הנחות בלה"ק תשד"מ) ליל שמחת תורה תשד"מ סעי' כו, וז"ל, "בהמשך להמדובר לעיל שכאר"א יברך את רעהו ואת כלל ישראל בכל עניני ברכה, הכלולה בפסוקי ברכת כהנים - הנה אני הק' המתחיל, ומכיון שמדובר אודות אמירת פסוקים שלמים בתורה, יכולים לאומרם בהזכרת השם:

"וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל אהרן... יברך ... יאר... ישא... וישם לך שלום.. ואני אברכם.

ובשיחת ש"פ בראשית (ב) המשך לשמח"ת סעי' יג, אומר כ"ק אד"ש וז"ל "ישנו ענין נוסף שעורר תמיהה - בנוגע להמדובר לעיל (שיחת ליל שמח"ת בסופה) אודות הענין ד"ברכת כהנים", שבה אמרתי את ג' הפסוקים "יברך גו" "יאר גו" "ישא גו" "וישם לך שלום" ואילו בנוגע לפסוק שלאח"ז, ושמו את שמי גו" - אמרתי רק את סיום הפסוק - "ואני אברכם", תוך כדי השמטת התיבות "ושמו את שמי על בני ישראל"?

וכ"ק אד"ש הסביר אז כמה דברים בנוגע הענין דזר שמברך ברכת כהנים.

(א) "אע"פ שציווי זה שייך לכהנים דוקא - "איש חסידך", אעפ"כ, מכיון שמדובר סוכ"ס אודות פסוקים בתורה, הרי כשם שכאר"א מישראל יכול לומר פסוקים אלו בתור לימוד התורה, כמו כן יכול כאר"א מישראל (לאו דוקא כהנים) להביע את ברכתו לחבירו בנוסח המקובל ד"ברכת כהנים".

(ב) כ"ק אדמ"ר שליט"א שם שיש ענין גדול שיהודי אחד יברך יהודי שני ובמקום לחפש נוסח משלו עדיף שישתמש עם נוסח זה דברכת כהנים.

(ג) מסביר שם שישנם כמה ענינים שבזמן שבית המקדש היה קיים היו שייכים רק לכהנים, ובזמן הזה הם שייכים לכאר"א מישראל כגון תפלה (שכנגד קרבנות), וכן ברכת כהנים שהברכה שייכת לכאר"א מישראל (אע"פ שאין זה מ"ע) אבל בכ"ז מותר לברך בו.

אח"כ מסביר למה רק סיים במלים ואני אברכם, משום שאין זה שייך לענין שרצה לומר, שהרי הוא בירך את ברכת יברכך, וגומר ואני אברכם - שנוסף על ברכה זו, ישנה גם המשכת ברכתו של הקב"ה - "ואני אברכם", ולכן לא שייך לענינו תחלת הפסוק "ושמו את שמי על בני ישראל" שזה קאי על שם המפורש, וזה הרי אסור, ומותר רק לכהנים בזמן שבהמ"ק קיים, (ע"כ משיחה זו לענינינו).

היוצא מכל האמור לעיל שהענין דברכת כהנים הוא כאמירת פסוקים בלבד, וכמו שמותר לאחד ללמוד בתורה כן מותר לו לברך את חבירו בברכת כהנים, וגם לולא אמירת הפסוק ד"וידבר ה' כו" לפני ברכת כהנים גם כן ה' מותר לברך את חבירו בברכת כהנים.

אבל לכאורא מפה אכתי יל"ע למה אמר כ"ק אד"ש אז את הפסוק וידבר, הרי הסביר אז שתחלת הפסוק "ושמו את שמי על בני ישראל" אינו שייך להענין (כי קאי על שם המפורש) א"כ גם הפסוק וידבר אינו שייך להענין כי זה רק ציווי לכהנים (אהרן ובניו) לברך את ישראל.

ועי' בשו"ת ארץ צבי סי' כ'.

ואבקש מקוראי הגליון לעיין בענין זה.

שופר בתוך שופר

הרב דוד שרגא פאלטער
תושב השכונה

בשז"ע אדה"ז סימן תקפ"ו (הלכות ר"ה) בסעיף ט' מובא בזה"ל, שכל הקולות כשרים בשופר... ובסעיף י' בזה"ל דיבק שברי שופר זה עם זה ועשה מהם שופר א' שלם פסול, לפי שאין זה קרוי שופר, ואפי' יש בשבר שכנגד פיו שיעור שופר שלם מכל צדדיו, אעפ"כ הוא נפסל מחמת השברים הנוספים על שבר זה, שהקול יוצא דרך שם, והתורה אמרה קול היוצא משופר א' ולא היוצא מב' שופרות, ובסעיף ט"ז בזה"ל אבל אם יודע שנשתנה הקול מחמת הציפוי, ואע"פ שהשינוי הוא מעט פסול, לפי שאין קול שופר לבד אלא קול שופר וקול דבר אחר דהיינו הציפוי, (ובסעיף י"ח בזה"ל וכל הקולות כשרים בשופר), ובסעיף כ' בזה"ל נתן שופר בתוך שופר אם שמע קול פנימי לבד כגון שבצד הקצר הוא בולט יותר מן החיצון ונתן הפנימי בפיו ותקע ובצד הרחב אין החיצון בולט יותר מן הפנימי אלא הפנימי בולט יותר או ששניהם שוין דנמצא שאין בתקיעה זו שום תערובות קול מן החיצון אלא מן הפנימי לבד, לפיכך יצא י"ח שאין כאן אלא קול שופר א', והוא שלא נשתנה קולו מחמת שהוא נתון בתוך החיצון אבל אם נשתנה קולו או שהחיצון בצד הרחב שלו בולט יותר מן הפנימי או שבצד הקצר שלו הם שווים דאז א"א שלא שמע אלא קול שניהם לא יצא דקול שופר א' אמרה תורה ולא קול ב' שופרות ע"כ.

מובן לכאורה מכל המקורות הנ"ל כמה ענינים (א) שכל הקולות איזה קול שישתמע בשופר (גופא) כשר, ואינם צריכים קול מיוחד (סעיף ט'), (ב) שקול השופר צריך לצאת בפועל רק מן, ועל ידי, שופר אחד ולא היוצא מב' שופרות ביחד, שקול זה פסול שהוא היפך דין התורה (סעיף י'), (ג) שקול השופר צריך להיות רק משופר ולא מעורב עם קול של דבר אחר, (לדוגמא ציפוי זהב על השופר) שאז הפסול הוא בפשטות כלשון אדה"ז שזה קול שופר עם קול של דבר אחר, וזה גם פסול (סעיף ט"ז).

ועכשיו יש צורך להבין מש"כ בסעיף כ' הנ"ל, באם שופר נתון בתוך שופר אחרת והפנימי בולט יותר משני הצדדים צד הקצר והרחב הדין הוא שאם נשתנה קולו מחמת שהוא נתון בתוך החיצון אז א"א שלא

שמע אלא קול שניהם ולא יצא דקול שופר א' אמרה תורה ולא קול ב' שופרות, שלכאורה מובן לבן חמש ועפ"י פשטות שבכזה אופן אף שהפנימי נתון בתוך החיצון, אבל מכיון שהפנימי בולט יותר מב' הצדדים בודאי שהקול היוצא הוא רק ממנו ולא מהחיצון, שאין להקול שייכות כלל עם החיצון, רק זה שהחיצון סובב הפנימי, ובודאי שאינו דומה לדיבק שברי שופר זע"ז (כנ"ל סעיף י'), שבזה מובן שהקול יוצא בפועל על ידי כמה שברים של כמה שופרות, וזה אסור, משא"כ כאן, וא"כ יש להבין לשון וסיבת אדה"ז בסעיף כ' "שלא שמע אלא קול שניהם ולא יצא דקול שופר א' אמרה תורה ולא ב' שופרות" ויש להאריך.

ואולי יש לבאר שיש כמה ענינים בזה:

(א) קול היוצא בפר"מ משופר אחד ולא היוצא מב' שופרות שזה פסול.

(ב) קול שופר אחד ביחד ומעורב עם קול של דבר אחר כנ"ל, שג"ז פסול מצד סיבה אחרת.

(ג) ואולי הי' אפשר לבאר שאדה"ז מרמז כאן לדין המובא כבר בפוסקים, (שעד כאן דיברנו בקול היוצא משופר א' ולא היוצא מב' שופרות, וגם קול שופר וקול דבר אחר ביחד ששניהם פסולים), וכאן בסעיף כ' מוסיף ומרמז רבינו איך הדין בקול שופר וקול דבר אחר (איזה דבר שיהי' - לדוגמא קול הברה וכי"ב) אבל זה הקול מהדבר האחר רק נגרם ע"י שופר אחרת, ואולי זהו הפירוש בסעיף כ', שכנ"ל קשה לומר שנחשב כקול של ב' שופרות, שבמוחש רואים שאינו כן ואינו נוגע כלל שופר החיצוני, רק כנ"ל שמחמת השופר החיצון נשמע קול חוץ מקול השופר הפנימי וביחד אתו, וזהו הפירוש נשתנה קולו, וגם בזה היינו חושבים שכשר (עכ"פ בדיעבד) שהלא לכאורה אינו נופל זה בגדר של קול היוצא בפועל מב' שופרות שכאן בפשטות אינו כן, וגם אינו נופל בגדר של קול שופר מעורב עם קול דבר אחר סתם (לדוגמא הציפוי) שדבר אחד זו אינו קשור כלל לשופר אחרת, אעפ"כ מבאר אדה"ז שאף שהקול דבר אחר קשור וגם נגרם מקול שופר אחר, ז.א. שזה עוד בגדרי שופר, עכ"ז פסול.

וביאר זה יש להוכיח מסגנון לשון רבינו בסעיף י', ובסעיף כ', שבסעיף י' כשמדבר על דיבק שברי כמה שופרות פוסק שפסול מאחר "שכלשונו התורה אמרה קול היוצא משופר א' ולא קול היוצא מ"ב שופרות"

ע"כ, שכאן מודגש היוצא ז.א. במשטות שהפסול הוא היציאה בפועל מב' שופרות, משא"כ בסעיף כ' שכנ"ל מדובר באופן שיש קול אחד מעורב בקול השופר הפנימי אבל קול זו נגרם ובא ע"י, ובגלל השופר החיצון, כאן מדגיש אדה"ז דקול שופר א' אמרה תורה ולא קול ב' שופרות, ובסגנון אחר כאן אינו נוגע לנו ענין היציאה מב' שופרות בפועל שאינו כן, רק הקול(ות) הנגרמים ע"י קול השופר, וד"ל.

היוצא לנו מכהנ"ל הוא שבשינוי קול שופר יש ג' ענינים וסיבות, (א) שהקול יוצא (בפועל) מב' שופרות וזה בד"מ גורם שינוי בהקול (פסול, ב) קול שופר מעורב עם קול של סתם דבר אחר (לדוגמא ציפוי) וזה גם משנה הקול (פסול, ג) ביאורינו כאן בלשון אדה"ז, שקול שופר מעורב עם קול אחר, וקול (אחר) זו נגרם, ובא, ונתהווה, ע"י שופר אחרת, שפועל השינוי, אבל בפ"מ אינו יוצא הקול מב' שופרות כבנדר"ד, ג"כ פסול.

רע

תוספות מן החול אל הקודש

הרב וו. רוזנבלום
תושב השכונה

עיינן בהלכות שבת סימן רעא סעיף ט, וז"ל:

אסרו חכמים לטעום כלום אפי' מים משהגיע זמן הקידוש דהיינו משהגיע ביה"ש שנתקדש היום מספק.. וכן בהבדלה החמירו יותר לפי שעיקר מצותן הוא בתחלת זמנם דהיינו סמוך לכניסת שבת וסמוך ליציאתו, עכ"ל בנוגע לענינינו.

צריך עיון, שלפי הנ"ל, שיש מ"ע מן התורה להוסיף מחול אל הקודש בין מלפניו בין מלאחריו גם בשבת, אם כן איך יתאים זה עם מה שכתב אדמ"ר הזקן בסעיף ט הנ"ל, שעיקר מצותן הוא בתחלת זמנם... וסוף ליציאתו, ולמה קפדו חכמים כל כך שלא יטעום כלום משהגיע ביה"ש, בכדי שיאמר הבדלה בזמנה ממש.

ולכאורה בזה שיבדיל בתחלת זמנו ממש יבוא לעשות מלאכה תיכף אחר זה ולא יוסיף מחול על הקודש, והגם שנתבאר בסימן רצג סעיף ב' שמי שהוא אנוס שא"א לו להבדיל על הכוס בלילה יכול להתפלל ערבית ולהבדיל על הכוס בביתו מבע"י, הרי שם הוא אנוס, אבל למה נקבע לכתחילה לומר הבדלה בתחלת זמנה ממש, עד שאסרו חכמים גם טעימה, בה בשעה שיש מצוה להוסיף מחול על הקודש.

ואולי אפשר לומר, היות שתוספת זה אין לו שיעור כמ"ש בסימן תרח סעיף ג, הרי ברגעים אלו שאומר הבדלה ואינו עושה מלאכה הוא מוסיף מן החול על הקודש.

רע

טעימת מים לפני קידוש (גליון)

בקובץ הערות וביאורים שיצא לראש השנה שאלתי מסימן רעא סעיף ט הנ"ל, ששם משמע לכאורה שגם מים אסור לטעום קודם הבדלה, אמר שכתוב בסימן רצט סעיף א', וז"ל: אסרו חכמים לאכול שום דבר או לשתות שום משקה חוץ ממים במ"ש עד שיבדיל על הכוס... ואפי' לטעום מעט אסור מטעם שנת' בסי' רע"א.

וע"ז זה ענה המערכת שם, וז"ל:

נראה שהדמיון הוא רק לכללות הדבר ולא בהפרטים, והרי יש חילוק גם בנוגע לדיני הפסק עיי"ש, עכ"ל.

אבל עדין צריכים ביאור מהו החילוק בין קידוש להבדלה, הרי נאמר שם שבין קידוש ובין הבדלה עיקר מצותן הוא בתחילת זמנו, ולמה קודם קידוש אסור לטעום אפילו מים, משא"כ בהבדלה.

וזה שכתבו שם המערכת "והרי יש חילוק גם בנוגע לדיני הפסק".

הנה חילוק זה מובן ופשוט, כמו שאמר שם בפירוש באותו סעיף "לפי שעיקר הקידוש נתקן במקום סעודה של שבת וקודם לה ולא לאחריה" משא"כ בהבדלה, ולכן צריך להפסיק אפילו בהיתר, משא"כ בהבדלה, שלא נתקן במקום סעודה.

שינויות

ד"ה חייב איניש עטר"ת (גליון)

הת' יוסף יצחק קעלער
תות"ל סדד

בגליון מד (תקנה) עמוד 22 ואילך הביא הת' יהונתן רייניץ שבהערות למאמרים ד"ה חביבין ישראל תרפ"ט וד"ה אתה הראית תרפ"ט (ע' 191, וע' 227) העיר העורך ע"פ שיחת פורים תרצ"ו (סה"ש תרצ"ו ע' 128) שד"ה חייב איניש לבסומי עטר"ת מיוסד על ד"ה זה לאדמו"ר הזקן משנת תקמ"ז.

והעיר שבשיחת פורים הנ"ל, לא נזכר שהמאמר דשנת עטר"ת מיוסד על המאמר משנת תקמ"ז, ולכאורה אין מסתבר לומר כן, כי מאמרי רבינו הזקן בשנים ההם היו קצרים ביותר (וגם כר"כ שנים לאח"ז עדיין היו המאמרים קצרים), והמאמר דשנת עטר"ת הוא מאמר ארוך מאד, וכנראה שהמאמר דתקמ"ז שהובא בשיחת פורים הנ"ל, וגודלו כעשרה שורות (אינו רק תוכן מהמאמר, כי אם), זהו כל המאמר שנאמר בשנת תקמ"ז שכנראה הי' מאמר קצר.

וכנראה אשר המאמר דשנת עטר"ת מיוסד על ד"ה זה לאדמו"ר מהר"ש משנת תרל"ט, המיוסד על ד"ה זה להצ"צ באוה"ת מגילת אסתר (הוצאת תש"נ) ע' רצג ואילך, אשר (כנראה) מיוסד על ד"ה זה לרבינו הזקן משנת תקמ"ז, ע"כ תוכן דבריו, עיי"ב.

אך בסה"ש תרצ"ו שם אודות המאמר דתקמ"ז:

"בפורים אמר רבינו המאמר חייב איניש לבסומי בפוריא, והביא הפסוק בלילה ההוא נדדה שנת המלך שנת מלכו של עולם ונתבאר ענין אוא"ס שהוא אור ולא שפע שאור מעין המאור וממילא אינו בערך העולמות וע"ז הי' ענין הצמצום, וזהו בראשית בשביל ישראל, ומזה הוא ענין השינה, ובכדי שיהי' עורה למה תישן, הוא ע"י מסירת נפש שעמדו כל השנה, וזהו"ע בלילה ההוא נדדה שנת המלך - שנת מלכו של עולם".

ואודות שנת תרע"ט "אח"כ בשבת קודש אמר אאמ"ר המאמר זכור הנ"ל [שאמר רבינו בשנת תקמ"ז] וגם בפורים אמר המאמר חייב איניש, עייש"ב.

ולעיר שפרק א' וב' ותחלת פרק ג' מד"ה חייב איניש עטר"ת מיוסד על ד"ה עולת תמיד דשנת תקס"ט [נדפס בסה"מ תקס"ט ע' רה ואילך ובתוס' הגהות באוה"ת פנחס ע' א'קכה ואילך] (הנזכר באוה"ת מג"א שם ע' רצ"ד) [לבד מהתחלת פ"א בענין חייב איניש המיוסד על ד"ה חייב איניש שבאוה"ת הנ"ל].

ואילו ד"ה חייב איניש שבאוה"ת שם מיוסד על ביאוה"ז לאדמ"ר האמצעי סז, א-ב. [מצויין באוה"ת שם ע' רצג] שנאמר בתקס"ז [כמצויין בביאוה"ז להצ"צ ע' שיט] והנוסח שבאוה"ת הוא כהנוסח בביאוה"ז להצ"צ ע' שכה.

ובד"ה חייב איניש שבאוה"ת לא נזכר ענין שאו"ס הוא אור ולא שפע. שכמסופר בשיחת פורים תרצ"ו הנ"ל נתבאר ע"י רבינו הזקן בשנת תקמ"ז ונתבאר בארוכה בד"ה חייב איניש עטר"ת, וד"ק.

[בסה"מ תרפ"ט שם ע' 235 צויין על ד"ה גדול יהי' כבוד הבית שחלק מהמאמר מיוסד על ד"ה חייב איניש לבסומי עטר"ת פרק ג-ד. ולכאו' צ"ל: פרק ג. (ומיוסד על ד"ה עולת תמיד הנ"ל ותרא' פ' וישב ד"ה שיר המעלות)].

✽

בענין הצורה למעלה

הרב אליעזר צבי זאב צירקין
תושב השכונה

בגליון ה"חמש מאות" גליון מא (תקל) הרב ש.פ. שי' באגאמילסקי שאל ממני איך אוכל לפרש דברי חכמינו בכלל ודברי השל"ה הק' בפרט, שיש תמונה למעלה, כיון שזה נגד דעת הרמב"ם ז"ל. ועדיין לא השבתי לו ע"ז, וכעת אעתיק כמה מילי דחכמינו ז"ל שאקוה שעל ידם הרב ש.פ.ב. בין הענין, ואע"פ שאיני כדאי לדברים הרמים האלו, ועאכ"כ שאיני מבינם, מ"מ מעשה עץ השדה בעלמא עבד.

זה לשון הטהור דהר"מ בהזהר הק' פ' בא דף מ"ב ע"ב "ובגין דא יימא איהו אע"ג דאנא אדמה לכו בדיוקניכו אל מי תדמיוני ואשוה דהא קדם דברא קב"ה בעלמא וצייר צורה הוא הוא יחידאי בפ"א צורה ודמיון ומאן (נ"א ואית) דאשתמודע ליה קדם בריא' דאיהו לבר מדיוקנ' אסור למעבד ליה צורה ודיוקנ' בעלמא לא באות ה' ולא באות י' ואפילו בשמא קדישא ולא בשום אות ונקודה בעלמא והאי איהו כי לא ראיתם כל תמונה מכל דבר דאית ביה תמונה ודמיון לא ראיתם. אבל בתר דעבד האי דיוקנא דמרכבה דאדם עלאה נחית תמן ואתקרי בההוא דיוקנא יהו"ה בגין דישתמודען ליה במדות דיליה בכל מדה ומדה וקרא א-ל א-להים ש-די צ-באות א-הי"ה בגין דישתמודעון ליה בכל מדה ומדה איך יתנהג עלמא בחסד ובדינא כפום עובדיהון דבני נשא וכו' וכו", עכ"ל.

ובספר עץ חיים בדף ט"ו ע"ד בענף ז' מביא המאמר הנ"ל ואמר וז"ל "הרי מפורש היות י"ס בצורת אדם בעל רמ"ח אברים הנקרא כלים ובתוכם העצמות של האורות הנקרא נשמת אדם והכל כדמיון אדם התחתון שיש בו גוף ונשמה כך אדם העליון כלול מ"ס שהם עצמות וכלים" וכו', עכ"ל.

כ"ה הנ"ל לענין בחינת י"ס דיושר, ובצורת עיגולים בדף ט"ו ע"ב בענף א' הוא כתב וז"ל "השתלשלות הי"ס דרך עיגולים עניינם הוא שכבר נודע שהחלק התחתון שבחמש מדריגות הנשמה שהוא הנפש כנודע ממנה נתפשטו הי"ס דעיגולים בראשונה דרך הקו והצינור מפאת הא"ס כדמיון אדם תחתון החומרי וכו' וכו', עכ"ל.

המאמר הזהר הק' הנ"ל מובא ג"כ בספר יושר לבב מהבעל משנת חסידים לראי' שצמצום כפשוטו, מ"מ בדף ט' ע"ב קודם שהביא הזה"ק הנ"ל הוא אמר וז"ל "ולא מפני זה אנו מדמים אותו בצורה ח"ו וכמו שאסר הרב האר"י זלה"ה והזכירו הרב חביבי הנ"ל בספרו שכתב בשמו שאין בנו יכולת לעסוק קודם אצילות עשר ספירות ולא לדמות שום צורה ודמיון ע"כ כי במקום יהרק אנו נותנים דמיון צורת עגולי לא בו יתעלה המקיפו ומתפשט בו וכמ"ש בפ' י"ב משא"כ בפרצופים שנאצלו ממנו שבפרצופים עצמם אנו נותנים דמיון צורה ודמיון פעולה כדמיון צורתנו ופעולתנו ואף זה הוא דרך משל ודמיון וכמ"ש הרב האר"י והזכירו הרב חביבי בספרו הנ"ל כי אין דמיון צורתם ודמיון פעולתם כדמיון צורתנו ודמיון פעולתנו ממש אלא שינוי כמעט הבלתי מתדמה כלל יש בינינו וכו' עכ"ל.

כ"ל הנ"ל רק מעט מהענין דאיך מקום תמונה וצורה למעלה, והשייכות להתמונה והצורה דלמטה.

וגם משם נראה השייכות דהשמות קדושים לענין תמונה וצורה.

וגם משם נראה השייכות להאותיות והנקודות לענין תמונה וצורה.

וגם משם נראה השייכות מהתמונה דלמעלה להתמונה החומרי.

וגם משם נראה שאינו רק מלמעלה למטה אלא אפילו מלמטה למעלה.

ובסיום אקוה שנראה בפירוש שהענינים המובאים בהשל"ה הק' אינו סתירה לדברי הרמב"ם ואפשר אפילו לאמר שדברי הראב"ד אינו סתירה לדברי הרמב"ם שהרי הכל תלוי במקום וזמן.

12

אודות (הניגון) שאמיל

הת' א. בוסתנאי

תות"ל 170

בלי" שמת"ת תשי"ט לימד כ"ק אדמו"ר שליט"א את הניגון "שאמיל". ולפנ"ז סיפר כ"ק אד"ש את הסיפור הקשור בזה. ביום שמת"ת צויה לנגן את הניגון שוב, וסיפר עוה"פ את הסיפור ובשינויים קלים. הבא לקמן מועתק משיחת יום שמת"ת:

"מימ' א יאר הונדערט, הונדערט און פופציק פריער, זיינען געווען אויף די קאווקאזער בערג שבטים פראים למחצה, וואס זיינען געווען פריי כצפור דרור, ניט האבנדיק די הגבלות פון חוקי המלוכה און אפי' ניט די הגבלות פון בני תרבות.

בשעת דער צאר האט אנגעהויבן מתפשט זיין זיך מיט זיין מלוכה, האט ער געוואלט איין נעמען אויך די קאווקאזער בערג. אבער ער האט ניט געקענט, כאטש אז ער האט געהאט מיט זיך א סאך סאלדאטן, און זיי זיינען געווען מתי מספר, אויך האט ער געהאט כמובן בעסערע געווער פון זיי, מ"מ וויבאלד זיי זיינען געווען אויף הויכע בערג, האט מען זיי ניט געקענט איינעמען.

בזמן מען האט זיך געכאפט אויף א המצאה, מען האט געמאכט מיט זיי שלום, מען האט צוגעזאגט דעם ראש זייערן - שאמיל האט ער געהייסען - כמה וכמה הנחות, בשעת מען האט בא זיי צוגענומען דעם געווער, איז דערנאך האט מען גענומען שאמיל'ן און פארשיקט אין טיף ראסי".

זייענדיק פארשיקט, איז מזמן לזמן ווען ער פלעגט זיך דערמאנען אויף די הרים הגבוהים, וואו ער איז געווען פריי ניט האבנדיק די הגבלות פון א תפיסא און אפי' ניט די הגבלות פון א עיר מקום מושב און די הגבלות און כבלים פון תרבות, האט אים אנגעכאפט א טיפע ביינקעניש צו די הרים הגבוהים, וואס דארטן איז ער געווען פריי כמו נשר בשמים, און ער האט געזונגען דעם ניגון שהתחלתו איז געווען און די לעצטע תנועה תקוה".

[ועיי"ש בארוכה ההוראה בעבודת ה'].

בתחילת השיחה אומר כ"ק אד"ש ששמע הניגון עם הסיפור מחסידים.

וכדאי להעיר שז"ע מצאתי ספר בשם "מחקרי ארץ רוסיא" (וילנא תר"ל) עמוד 142 ואילך, שבו גם מתוארת באריכות מלחמת שאמיל עד למפלתו בכמה שינויים, ומועתק בזה. במקום בו בולטת ההשוואה בין המסופר שם להמובא לעיל, הודגשו המלים.

"בשנת 1587 החלו הרוסים לשאת חרב על הקו-קזים היושבים מהלאה לפאת דרומית מעבר לנהר טערעק, ושם על נהר קאייסו בנו מצודה שניה מבלי פנות אל גבורות העמים העזים יושבי המקום ההוא.

אחרי מות יאהאן האיום התפשטה רוסיא לאט לאט הלאה הלאה, וברוח עצה וגבורה הלכה הלך וקרויב אל תופעות הררי קו-קז, ויושבי ההרים פעם נבהלו נחפזו מפני הרוסים ויכנעו תחת ידיהם, ופעם חלף רוחם ויחליפו כח, ויתפרצו ויתיצבו לפניהם בעבי גבי מגינם ובמלחמות תנופה נלחמו בהם. ככה יעשה כל הימים. אמנם הסיבות הראשיות אשר עמדו לשטנה לפני הרוסים לבל יבצעו את מעשיהם בהרי קו-קז, היו הרכסים והעמקים, היערים והכפים והחתחתים אשר במקומות ההם אשר לא יצלו למערכת מלחמה... אך גם אחרי הדברים ההם, כבדה מאד המלחמה על הרוסים בגבורת הקוזקים יושבי ההרים, כי הם גבורים עריצים ומרי נפש מאד כדובים שכולים, גם שרי צבאם היו אנשי מלחמה ומזי קנאת דתם, דת מחמד, והגדול מכולם היה הגבור

הנודע בשם שאמיל. האיש הזה נולד בכפר גימראך (בנוף דאגעסטאן) בשנת 1799, אביו היה רועה עני מדלת עם הארץ, אך הוא (שאמיל) התנער מעפר שפלותו, וברוח חכמתו וגבורתו הורס והונף לשבת עם נדיבי עמו, וכסא כבוד הנחילוהו עד כי היה לכהן ראשי (אימאם) על שבטים רבים משבטי קו-קז, ובהיותו כבן חמש ועשרים שנה חשף את זרוע עזו וילחם עם הרוסים בגבורה נפלאה.

אמנם עוד ימים רבים לפני שאמיל, קם נביא שקר בקו-קז ויטל רוח מרד בלבות יושבי הארץ להתנפל על הרוסים ולהחרים במלחמה... היתה עוד מגמת פניהם להיות גם שליטים בארץ, וראשית מבטם היתה לחבר את נפוצות עמי הקו-קז לאגודה אחת תחת דיגלם ולעשות מלחמה את הרוסים. אך שניהם כשלו ונפלו איש אחרי אחיו... אולם אף אם הם ספו תמו מן בלהות, אך מזמתם לא ירדה אחריהם קבר. כי המזמה ההיא מצאה קן לה בלבב שאמיל ועוד ביתר שאת ויתר עז, כי הוא העביר אותם ברוח קנאתו לדתו, וברוח גבורתו ותבונתו, וכל ישעו וכל חפצו להגן בעד קו-קז ולעשות את יושביה חפשים בארץ ... ימים רבים התיצב שאמיל בזרוע חשופה וחרב שלופה ומלחמות תנופה על מרום הרי קו-קז ויתן חתיתו על לוחמיו. אמנם הרוסים התאוששו ויתאזרו עוז ויעופפו את ברק חרבם על פני הגבור העריץ הזה עד כי רפתה ידו וחתתה עזותו, פעמים רבות הכה מכות חדרי בטן, ובשנת 1839 האחרי נפול אכולגא בידי הרוסים, היו כפשע בינו ובין השביה, וילחץ לתת את בנו לערבון ביד המנצחים, בשנה ההיא הכניעו הרוסים תחת ידם גם את נפת צעצנא. אך עוד באחרית השנה ההיא ובראשית שנת 1840 שבו הצעצנים ויתפרצו מפני הרוסים וישבו ויעשו איתם מלחמה בחמה שפוכה ובגבורה נפלאה יתר הרבה מבתחלה, ושאמיל דאה כנשו מהררי דאגעסטאן ויבא אל המתפרצים ויעמוד בראשם ללחום את מלחמותיהם ולעשותם חפשים ובני חורים כבראשונה. וצעצנא היתה דרושה מאד לחפץ שאמיל לערוך משם מלחמה על הרוסים ולהפליא את מכותיהם מבלי אשר יוכלו להשיב מכה אל חיק מביהם. כי שדרות תלפיות הרים ותועפות סלעים וכפים גם יערים עבתים אשר לא יחקרו, יחסמו כל מעבר אנשי הצבא, ובעד כל מערכת מלחמה יחתומו.

... יושבי ההרים התאספו המונים המונים עד עשרים אלף איש גבורי חיל, וצבאות הרוסים נפלו למאות כעמיר מאחרי הקוצר. כי שאמיל בחר לו בכל פעם מקומות דרושים לחפצו: תועפות סלעים נשגבים וצלעי הרים גבוהים אשר גם עוף השמים לא יוכל להגביה עוף על

מרום קיצם. מקומות ההם היו בתחלה מסבי הכפר דארנא, ואחרי כן וועדען (בנפת צעצנא) וגוניב (בנפת דאגעסטאן). אל מבצרי עז ומצדות סלעים ההם, נלוו עוד רוח גבורה ורבבות גבורים שובבים מצי אש קנאת הדת ולחומי רשף השנאה אל הרוסים.

ובלֵ אלה יחד הכבידו מאד את המלחמה על רוסיא ימים רבים להגיע אל מחוז חפצם, נלחצו הרוסים לעשות להם מסלה חדשה גדולה ורחבת ידים יותר מתשע מאות אמות (סאזשען), והמסלה ההיא עשו להם בעת אשר המטירו עליהם אויביהם אש פלדות בלי הפוגה. ובעת אשר הפליאו לעשות מסלה כזאת, כוננו ידיהם גם מבצרים וסוללות וצריחים ובחונים לאורך המסלה העולה להררי קו-קז. יושבי ההרים אשר פחד הרוסים נפל עליהם, ירדו אל העמקים ויתנו יד להרוסים, ובזה הפרידו ביניהם ובין יתר בני עמם, גם המעיטו את מספר אויבי רוסיא. במקומות רבים וביחוד בנפות נהר קובאן וטערעק, נאחזו הקאזאקים ויבנו להם חצרים וכפרים, והם היו בעלי הקולוניות הראשונות בקו-קז כאשר היו לפנים גם בסיביר, באופנים כאלה ובעמל רב אין חקר גם בהשלך נפשם מנגד על מרומי שדה קטל, יכלו גבורי רוסיא לרד לפניהם את העמים העזים יושבי הררי קו-קז, וילכדו בסערת מלחמה את דארגא (בשנת 1845), את וועדען ואת גוניב (בשנת 1859). ורבים מצבאות שאמיל ומעריציו ומקדישיו, בראותם כי אזלת ידם ויד הרוסים רוממה, נלאו נשוא עוד את תלאות המלחמה ועוצם מצוקותיה, ויעזבו את שאמיל נגידם וקדושתם ויפלו אל הרוסים ויכנעו תחת ידם. גם שאמיל הגבור הנערץ ובעל התחבולות והמזמות העמוקות, נפל פעמים רבות במהמורות, ורק באורח פלא נמלט כצבי מיד שבי, עד כי לאחרונה בנפול גוניב בידי הרוסים, נתן לשבי עוזו ביד שר צבא הרוסים, אחרי מפלת הגבור הזה, לכדו הרוסים את צעצנא, את דאגעסטאן ואת כל נפות קו-קז המערבית, עד כי בשנת 1864 נשבתה המלחמה בארץ ההיא, וקיסר רוסיא ספח אותה לארץ רוסיא. ע"כ מהספר הנ"ל.

[לסיים, מעניין לציין, שעפהנ"ל שנשבה בנפול גוניב, דהיינו 1859, נמצא ש"ק אד"ש לימד הניגון כעבור 100 שנה (י"ט א' יאר הונדערט . . פריער) מאז הושר הניגון לראשונה. ולהעיר מהמבואר בכ"מ שהניצוצות מחכים לבירורים [בנדר"ד - העלאת הניגון] מאות בשנים כו'. ואו"ל שזה גופא שמחכים לבירורים, זהו גופא חלק מתיקונם, ולכן בדרך ממילא באים אח"כ לתיקונם המושלם ע"י בני. ועפ"י אפ"ל שמאה שנה הם תקופת זמן בזה. וע"ד משפט רשעים בגיהנם י"ב חודש דזמן גשמי (שע"ז נעשה תיקונם) כדינו לענין קדיש. ואכ"מ. ומסיים בטוב].

הערות בענינים שונים

הרב אברהם בערנשטיין
תושב השכונה

תעניות בעש"ת

באזה"ת דברים (דרושי לש"ש) ע' א'תקז מביא "ולכן מתענים בעש"ת
אף שאין משלימין" ולפום ריהטא לא ראיתי נוהגים כן.

השתחואה בג' רגלים

בתפ"ת מוסף די"ט אנו אומרים ואין אנו יכולים לעלות ולראות
ולהשתחות לפניך ולעשות חובותינו בבית בחירתך (ועד"ז לקמן שם
"ושם נעלה ונראה ונשתחוה לפניך בשלש פעמי רגלינו").

ולכאוי' לפי סידור הדברים ענין "השתחואה" שסודר בין עלי' וראי' ובין
עשיית הקרבנות (חובותינו) ששניהם הם מ"ע מה"ת משמע שגם ענין
ההשתחואה בג' רגלים הוא מ"ע מה"ת, וגם אם נאמר שענין השתחואה
הוא מדרבנן יש לעיין איפה הובא חיוב זה.

מצינו בכמה פסוקים ענין ההשתחואה ומהם:

(א) בשמר"א א, ג "ועלה האיש.. מימים ימימה" להשתחוות.

(ב) בישעי' סו, כג "מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר
להשתחוות לפני".

(ג) (ע"ד הנ"ל) יחזקאל מו, ג והשתחוו עם הארץ. . בשבתות ובחדשים.

(ד) ביחזקאל שם פסוק ט ובבוא עם הארץ. . במועדים. . להשתחוות.

(ה) ובזכרי' יד, טז הגוים. . להשתחוות. . ולחוג את חג הסוכות.

ועוד בכמה פסוקים.

ועד"ז מצינו במס' מדות פ"ב מ"ג - י"ג השתחוואות, ובאבות פ"ה מ"ה עומדים צפופים ומשתחווים רוחים (להדיעות שקאי על ג' רגלים).

אבל כל הנ"ל לא הובא ברמב"ם. ומה שמצינו חיוב השתחוואה ברמב"ם הוא רק א) בעבודה פרטית בביהמ"ק, ב) הלויים בשיר: הגיעו לפרק תקעו והשתחוו כל העם שבעזרה (הל' תמידין ומוספין פ"ו ה"ז).

ג) כל הכהנים והעם העומדים בעזרה כשהם שומעים את השם . . כורעים ומשתחווים (הל' עבודת יוהכ"פ ספ"ב).

ד) המביא את הביכורים . . וישתחוה ויצא (הל' ביכורים פ"ג ה"ב).

✽

משל הבעש"ט לתקיעת שופר

באגרות קודש אדמ"ר מהוריי"ץ נ"ע ח"ג ע' תצ מביא משל מהבעש"ט על תקיעת שופר וזלה"ק: דער בעל שם טוב זאגט א משל אויף תקיעת שופר. א מלך האט געשיקט זיינע קינדער אין א גרויסן וואלד פיינגען חיות, די קינדער האבן פארבלאנדזעט. [כנראה שכאן חסר? - המעתיק], האבן זיי אנגעהויבן ריידן צום פאטער און ניט באקומען קיין ענטפער. האבן זיי געטראכט אפשר האבן זיי פארגעסען זייער אייגענע שפראך, האבן זיי גענומען שרייען פון טיפן הארצן צום פאטער, אי אי אן ווערטער נאר די שטימע אליין, האט זיי דער פאטער געענטפערט.

הנה כנראה שחסר כאן כנ"ל, ומי שיודע איפה מובא משל זה בספרי רבותינו נשיאינו או בשאר ספרים מטובו לפרסם בקובצים הבאים ות"ח מראש.

✽

הערות בענינים שונים

הת' אלכסנדר בראזסקי
תלמיד בישיבה

מלכות שלמה המלך (גליון)

בגליון דר"ה (א-תקנז) ע' 50 הביא הרב ש.ר. מ"ש בסה"מ תקס"ב שבימי שלמה היו כל העמים והשרים בטלים אליו בלי שום מלחמה ונצחון כלל; ומקשה הנ"ל מכמה מקומות שנראה מהם שכן היו מלחמות בימי שלמה. והם:

(א) דה"ב ח, ג: "וילך שלמה חמת צובה ויחזק עלי", ומפרש מצר'ד "למלחמה".

אך מי אומר שלבסוף הוצרך למלחמה? אולי הי' צריך רק להפחיד אותם שיכנעו אליו (כמו שעשה למלכת שבא - תרגום שני למגלת אסתר א, ב).

(ב) שם פסוק יז: "אז הלך שלמה לעציון גבר ואל אילות", וגם שם מפרש מצר'ד שזה הי' למלחמה.

אך בזה באמת תמי' קצת על המצר'ד שהוצרך לפרש כזה, הרי מפורש (מלכים א' ט, כו) ששלמה וחירם שלחו אניות לאופיר מעציון גבר ואילות; ולמה לא נאמר שהלך שם לפקח על זה?

(ג) במלכים א' יא, יד ושם פסוק כג מצינו שהדד האדומי ורזון בן אלידע מלך ארם הציקו לשלמה.

אבל זה הי' ממש בסוף ימי שלמה (שהרי כ"ז הי' רק משום שחטא בזה שלא מיחה בנשיו, וזה הי' לעת זקנתו כאשר לא עצר עוד כח למחות בהן כראוי). [סמך לזה - רש"י שם פסוק לט אומר שאחר ל"ו שנה היו מלכות ישראל ויהודה ראויים להתאחד; ובדה"ב טו, יט אומר שאחר ל"ו שנה הי' ראוי מלכות ארם לבוא חזרה לידי מלכות יהודה. א"כ, מוכח שמלכות רזון (וכן גבורת הדד) הי' ממש בסוף

ימי שלמה, זמן קצר לפני שנחלקה המלוכה]. ופשוט, שבס"מ הנ"ל מדבר על רוב המכריע של מלכות שלמה, ולא ימיו האחרונים.

אליהו עומד ומקריב קרבנות (גליון)

שם, מביא הנ"ל מ"ש בס' עמ"מ שאליהו עומד ומקריב עתה בביהמ"ק, והאומות אינם רואים אותו וכו' ויש לו מעות מתרומת הלשכה לזה, ושואל הנ"ל מהו הכוונה באמרו שהאומות אינם רואים אותו, ושיש לו מעות מתרומת הלשכה.

הנה ע"ז שכתב שהאומות אינם רואים אותו וידועים בו - אפשר שזהו משום שאם היו רואים וידועים אותו, היו ח"ו עושים איזה דבר לבטלו מזה. ובזה מצאתי מקום להעיר מדברים נפלאים בא' הספרים בדורינו, שמעיר שאע"פ שבעוה"ר מקום המקדש נתון בידי אוה"ע - מחסדי הש"ת הוא שהוא נתון דוקא בידי הערביים, שאינם עובדים ע"ז.

ועמ"ש שיש לו מעות מתרומת הלשכה - כמדומני שהרב הנ"ל יודע שקרבנות ציבור צריכים להיות מתרומת הלשכה דוקא, ואם לאו אין בהקרבתם כל תועלת.

הערה על השיתה למתנ"י

בהשיחה לקרן לטובת מתנ"י דז' תשרי ש.ז. דיבר כ"ק אדמ"ר שליט"א בארוכה עה"פ "שמח זבולון בצאתך גו'", שהוא מהשיעור חת"ת דיום זה - יום ד' פ' וזאת הברכה.

ול"העיר, שיום זה - ז' תשרי - הוא גם יום לידת (ופטירת) זבולון (ילקוט שמעוני עה"פ (שמות א, ו) וימת יוסף וכל אחיו).

התודה והברכה

נתונה בזה לחת' הטאנקיסט

אליהו שמואל יוסף שי'

רוטרמאן

שבזכותו ראה קובץ זה את אור הדפוס

ויח"ר שיוזכה להצלחה רבה בגו"ר

ובפרט בעבודת הקודש — הפצת המעיינות חוצה

לנח"ר כ"ק אדמו"ר שליט"א

לזכות

החתן התמים חיים אלחנן שיחי'

והכלה ריקל ליבא שתחי'

פוגלמן

לרגל נישואיהם בשעמומ"צ

ביום א' י"א תשרי ה' תנש"א

ארבעים שנה לנשואות כ"ק אד"ש

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' שמואל אליהו וזוגתו מרת שיינא דרייזא שיחי'

פוגלמן

הרה"ת ר' דן יואל וזוגתו מרת שיינדל מלכה שיחי'

ליווי

זקניה

מרת תמר מלכה שתחי' ליווי

מרת היצל שתחי' דויטש